

Datum
2024-05-16

Er referens
Ju2024/00372
Vår referens
AA

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L7@regeringskansliet.se

Remissvar avseende betänkandet Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. (SOU 2024:15)

TechSverige har beretts tillfälle att lämna ett remissvar avseende betänkandet Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. (SOU 2024:15). Utredningen har haft ett uppdrag som innefattar ett flertal olika frågor på arbetskraftsinvandringsområdet. Den övergripande målsättningen har varit dels att skärpa villkoren för arbetskraftsinvandring, dels att främja invandring av högkvalificerad arbetskraft.

TechSverige är en bransch- och arbetsgivarorganisation för företag inom techsektorn med drygt 1 400 medlemsföretag – som sammantaget har närmare 100 000 medarbetare i Sverige.

Sammanfattande synpunkter

Tillgången till arbetskraftsinvandring är avgörande för att Sverige ska kunna bibehålla och förstärka sin position på den globala marknaden. Inom techsektorn, som är en av de snabbast växande sektorerna i vår ekonomi, är arbetskraftsinvandring avgörande både för att locka hit företag och säkerställa deras fortsatta expansion och investeringar. Utan möjligheten att snabbt och effektivt rekrytera internationell kompetens, riskerar Sverige att förlora både innovationstakt och konkurrenskraft.

It-specialister tillhör den största yrkesgruppen bland de som beviljas arbetstillstånd i Sverige (säsongarbetare exkluderade). Deras betydelse är inte bara stor för techbranschen utan också viktig för hela samhället. Enligt Svenskt Näringsliv (2024) har it-specialister från tredjeland gett upphov till ungefär 16 miljarder kronor i förädlingsvärde, vilket motsvarar en dryg tredjedel av arbetskraftsinvandras sammanlagda bidrag till BNP.¹

För att Sverige ska fortsätta att vara en attraktiv destination för it-specialister är det nödvändigt att förenkla processerna för att komma hit och arbeta. I aktuellt betänkande, (SOU 2024:15), framförs dock förslag som riskerar att avsevärt begränsa arbetskraftsinvandring till Sverige. Förslagen om lönekrav i nivå med medianlön och arbetsmarknadsprövning riskerar inte bara att förlänga och komplicera ansökningsprocesserna utan även skapa en oförutsägbarhet som kan avskräcka både arbetsgivare och potentiella arbetstagare. Dessa ändringar skulle försvåra för företag att rekrytera nödvändiga internationella kompetens och för arbetskraftsinvandrare att söka sig till Sverige.

Det är fel väg att gå. Ska Sverige konkurrera om de bästa av talanger behövs ett mer öppet och flexibelt regelverk för arbetskraftsinvandring. Löner bör naturligtvis vara rättvisa och i nivå med kollektivavtal, men utgångspunkten för systemet bör vara att främja

¹ Svenskt Näringsliv (2024) Samhällsekonomiska konsekvenser av ett höjt lönegolv för arbetskraftsinvandrare

snarare än hindra möjligheterna att locka till sig och behålla högkvalificerad internationell kompetens.

TechSverige anser att en nationell strategi bör utformas för att stärka Sveriges position som en attraktiv destination för högkvalificerad arbetskraftsinvandring. Denna strategi bör innehålla mål och åtgärder som syftar till att locka hit de bästa av talanger. TechSverige anser också att det utöver strategin krävs riktade satsningar för att locka hit techtalanger. Konkurrenten om dessa talanger är global och tillgången begränsad. Andra länder, som Kanada och Tyskland, gör redan stora strategiska investeringar för att locka till sig dessa kompetenser. Ska Sverige kunna konkurrera med dessa länder är det nödvändigt att vi tillsammans arbetar för att lyfta Sveriges position som en ledande nation för att attrahera de bästa av talanger.

TechSverige synpunkter på utredningens förslag:

- TechSverige avstyrker förslaget i betänkandet om att införa ett lönekrav i nivå med medianlönen i Sverige.
- TechSverige är kritisk till förslaget att använda arbetsmarknadsprövning som grund för att tillåta undantag från minimilönen.
- TechSverige stöder förslaget om att lönen för bland annat studenter och forskare samt personer med ICT-tillstånd minst ska motsvara lägsta månadslön i kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.
- TechSverige tillstyrker förslaget om att införa en anmälningsskyldighet till Migrationsverket om en arbetskraftsinvandrades anställning avslutas eller aldrig tillträds.
- TechSverige motsätter sig förslaget om särskilda bestämmelser för arbetskraftsinvandrare som är anställda utomlands och som arbetar i Sverige.
- TechSverige stöder de förslag som utredningen lägger för att främja kvalificerad arbetskraftsinvandring och föreslår därutöver att regeringen tar fram en nationell strategi för att främja rekryteringen av internationell kompetens. TechSverige anser också att det krävs särskilda insatser för att locka hit internationella techtalanger.

Särskilda synpunkter

Förslag om medianlön som utgångspunkt för arbetstillstånd

TechSverige avstyrker förslaget om att ett arbetstillstånd till tredjelandsmedborgare endast ska kunna beviljas om lönen uppgår till minst medianlönen i Sverige. Förslaget strider mot den svenska arbetsmarknadsmodellen, där löner och arbetsvillkor förhandlas fram mellan parter på arbetsmarknaden. Detta utgör ett ingrepp i den svenska partsmodellen som inte bara påverkar arbetskraftsinvandrare, utan även hotar att försvaga den svenska lönebildningsprocessen. Lönekrav som är högre än kollektivavtalade löner riskerar att bli lönedrivande och leda till höjda arbetskraftskostnader.

Trots att nästan samtliga arbetskraftsinvandrare med arbetstillstånd inom it-yrken redan har löner som överstiger medianlönen i Sverige finns det grupper som unga och nyexaminerade som inte når upp till den föreslagna minimilönen. Detta gäller även vissa yrkeskategorier som inte kräver eftergymnasial utbildning, såsom supporttekniker och drifttekniker. Ett lönekrav på medianlön kommer att försvåra eller utestänga möjligheten för techföretag och andra delar av näringslivet samt den offentliga sektorn att rekrytera grupper med efterfrågade techkompetenser.

Förslag om införande av politisk arbetsmarknadsprövning

TechSverige är kritisk till förslaget att använda arbetsmarknadsprövning som grund för att tillåta undantag för vissa yrken där det anses finnas brist på arbetskraft i Sverige. En sådan undantagsregel skulle leda till ökad oförutsägbarhet, minskad rättssäkerhet och

längre handläggningstider för arbetstillstånd vilket i sin tur försvårar tillgången till efterfrågad kompetens.

Utredningen har föreslagit att Arbetsförmedlingen ska bistå Migrationsverket med att identifiera yrken där det finns en nationell och regional brist i Sverige. TechSverige är kritiskt till förslaget. Vi anser att det finns en betydande risk att Arbetsförmedlingen underskattar behoven av olika yrken och kompetenser vilket kan leda till att ansökningar om arbetstillstånd nekas på felaktiga grunder.

De metoder och modeller som Arbetsförmedlingen använder för att samla in information om yrken på både regional och nationell nivå är behäftade med betydande osäkerheter. Dessa modeller baseras på insamling av generella prognosdata om ett begränsat antal yrken genom webbenkäten som medför stora bortfall. Det är svårt att nå en svarsfrekvens över 50 procent i dessa typer av undersökningar, vilket ökar osäkerhet i de data som samlas in och minskar prognosernas tillförlitlighet.

Prognoser baseras också på uppgifter om lediga platsannonser för olika yrken, vilket också riskerar att leda till en kraftig underskattning av de faktiska kompetensbehoven. Detta är särskilt tydligt inom techbranschen, där nästan 70 procent av arbetsgivarna använder informella kontakter och nätverk för att rekrytera nya medarbetare.

Det här kan resultera i att ansökningar om arbetstillstånd avslås på grund av otillräcklig eller felaktig information eller att arbetstillstånd återkallas. Om regeringen väljer att gå vidare med utredningens förslag är det viktigt att arbetsgivarorganisationer och företag ges central roll i bedömning av arbetsmarknadsbehoven. Vid meningsskiljaktigheter när det kommer till bedömningar av arbetsmarknadens behov bör parterna avgöra huruvida det föreligger brister på ett visst yrke eller kompetens.

Ett lägre lönekrav för undantagna yrkesgrupper, tillstånd för säsongsarbete, ICT, studenter och forskare samt legitimationsyrken.

TechSverige stöder utredningens förslag om att personer som erhåller ett ICT-tillstånd ska ha en månadslön som minst motsvarar den lägsta lönen enligt svenska kollektivavtal eller den rådande praxis inom yrket eller branschen. Rimligtvis bör denna princip även tillämpas för alla arbetstillstånd.

En anmälningsskyldighet för arbetsgivare om anställningen upphör/aldrig tillträds.

TechSverige tillstyrker förslaget om en anmälningsskyldighet. En sådan reglering ger större utrymme för Migrationsverket att bevilja längre tillståndstid.

Särskilda bestämmelser om arbetskraftsinvandrare som är anställda utomlands och som arbetar i Sverige

TechSverige motsätter sig utredningens förslag. Utstationering innebär att en individ är anställd i ett land men utför arbete i ett annat, vilket kan ske både inom och utanför EES-området. Mottagaren av tjänsten bör inte tvingas att anställa eller överta ansvar för den som utför tjänsten. Detta skulle innebära betydande konsekvenser både för företaget som tar emot tjänsterna och för företaget som tillhandahåller dem.

Åtgärder för att främja högkvalificerad arbetskraftsinvandring

TechSverige stöder i huvudsak de förslag som utredningen lägger för att främja kvalificerad arbetskraftsinvandring. Det handlar bland annat om att tillståndstiden för EU-blåkort ska utökas liksom möjligheter att ansöka om uppehållstillstånd för forskning och studier på forskarnivå inifrån Sverige samt att nyfödda barn till innehavare av vissa EU-relaterade tillstånd ska få ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige m.m.

TechSverige anser att förslagen är steg i rätt riktning men anser inte att de är tillräckliga för att stärka Sveriges position som en attraktiv destination för den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen. TechSverige föreslår att regeringen antar en nationell strategi

för att främja rekryteringen av internationell kompetens. Vi anser också att det krävs särskilda insatser för att locka hit internationella techtalanger.

Tech har fått en allt större betydelse för svensk ekonomi och samhället. Digitaliseringen är en förutsättning för andra branschers innovations- och konkurrenskraft och för den offentliga sektorns utveckling. Dessutom skapar techbranschens lösningar stora värden i enskilda människors vardag, för välfärden och i klimatomställningen. Samhällets digitalisering och techsektorns utveckling är beroende av skickliga medarbetare med rätt kompetens

Länder runt om i världen konkurrerar om att locka till sig denna kompetens. Flera nationer har antagit ambitiösa strategier och tillhandahåller attraktiva förmåner för att attrahera arbetskraftsinvandrare med kompetens inom tech och it.

Till exempel har Kanada infört något som kallas Global Talent Stream som möjliggör snabbare visumhantering för kvalificerade techspecialister och längre tillståndstider. Liknande initiativ finns i Estland genom deras e-Residency program som erbjuder ett digitalt nomadvisum, vilket gör det enklare för techentreprenörer att bedriva affärer digitalt från Estland. Flera länder i Europa och Asien erbjuder generösa skattelättnader för arbetskraftsinvandrare med techkompetens.

Ska Sverige kunna behålla sitt digitala försprång och stå sig i den globala konkurrensen krävs det politiska ansträngningar och riktade insatser för att locka hit de bästa av talanger. TechSverige anser att regeringen bör fastställa mål för att locka hit internationella techtalanger, införa sexåriga arbetstillstånd samt ett tak för handläggningstider för arbetstillstånd inom tech på tio dagar.

För TechSverige

Christina Ramm-Ericson
näringspolitisk chef

Ana Andric
näringspolitisk expert